

RBM

risk-, behovs- och
mottaglighetsprinciperna

VI BRYTER DEN ONDA CIRKELN

**KRIM:
VÅRD**

Kriminalvården

RISK – BEHOV – MOTTAGLIGHET (RBM)

En princip kan ses som en ledstjärna att följa när man vill göra något så bra som möjligt. Riskprincipen, behovsprincipen och mottaglighetsprincipen är vägledande principer att följa vid planering och genomförande av insatser för att förebygga återfall i brott.

De tre principerna i RBM formulerades av Don Andrews, James Bonta och Robert Hoge på Carleton universitetet i Ottawa, Kanada. Principerna är deras sammanfattning av vad som kännetecknade de mest framgångsrika insatserna för att förebygga återfall i brott. Ju bättre man följde dessa tre principer desto effektivare var den återfallsförebyggande insatsen. Senare forskning har förstärkt vikten av att återfallsförebyggande insatser planeras och genomförs med utgångspunkt i klientens risk, behov och mottaglighet.

RBM-principerna gäller inte bara för behandlingsprogram. Principerna kan tillämpas på alla insatser som strävar efter att minska återfall i brott och vara ledstjärna för verkställighetsplanering. Utredningar enligt RBM ska utgå från strukturerade risk- och behovsbedömningar och ta särskild hänsyn till klientens styrkor och förutsättningar. Behandling och andra insatser enligt RBM bygger på klientens styrkor och förstärker positiva alternativ till de riskfaktorer som driver klientens kriminalitet.

När man utreder enligt RBM börjar man med att utreda risken för återfall, går sedan vidare med att utreda klientens behov och slutligen utreds klientens mottaglighet. Olika klienter har olika förutsättningar att ta till sig insatser. Språksvårigheter, bristfällig skolgång och anpassningssvårigheter är exempel på förutsättningar som gör att insatserna behöver anpassas för att klienten ska bli mottaglig.

RISK

VEM ska prioriteras till återfallsförebyggande insatser?

Riskprincipen svarar på frågan vem som bör få en återfallsförebyggande insats. I grunden är det enkelt: det är klienter som löper risk att återfalla i brottslighet som bör bli föremål för återfallsförebyggande insatser.

Riskprincipen säger att intensiva återfallsförebyggande insatser bara ska ges till klienter som löper medelhög till hög risk att återfalla. Att ge intensiva insatser till klienter som löper låg risk att återfalla är att elda för kråkorna, dvs. finns det ingen risk att förebygga så är det onödigt att försöka förebygga den.

BEHOV

VAD bör den återfallsförebyggande insatsen innehålla?

Behovsprincipen svarar på frågan vad den återfallsförebyggande insatsen bör innehålla för att klientens återfallsrisk ska minska.

Behovsprincipen säger att insatserna ska fokusera på faktorer som direkt påverkar risken för återfall i brott. Det är kända dynamiska riskfaktorer som i första hand ska bli föremål för påverkan. En dynamisk riskfaktor är dels föränderlig (dynamisk), dels kriminogen (ger upphov till kriminellt beteende). Exempel på starka dynamiska riskfaktorer är prokriminella attityder och värderingar, prokriminellt umgänge, svag impuls kontroll och risktagande. Det är viktigt att komma ihåg att behovsprincipen inte uttrycker att man bara ska arbeta med dynamiska riskfaktorer, utan att man ska jobba mer med dynamiska riskfaktorer.

MOTTAGLIGHET

HUR ska insatserna genomföras?

Mottaglighetsprincipen svarar på frågan hur de återfallsförebyggande insatserna ska genomföras för att klienten ska ha största möjlighet att ta till sig och dra nytta av insatserna.

Mottaglighetsprincipen säger oss att vi ska vara lyhörda för klientens inlärningsstil och personliga förutsättningar när vi genomför våra insatser. För personer som tänker mer konkret måste också pedagogiken vara mer konkret om de på allvar ska kunna ta till sig det som lärs ut. Relationen mellan klient och personal är också central för att insatserna ska gå fram. Som kriminalvårdsanställd gäller det att kunna balansera sin människo-vårdande uppgift med sin kontrollerande uppgift. För att kunna göra detta så krävs det att man har både strukturerade och relationsskapande färdigheter.

RBM-PRINCIPERNA

Risk-, behovs- och mottaglighetsprinciperna är de principer som ska följas för att effektivt förebygga återfall i brott. Principerna kan tillämpas på alla insatser som strävar efter att minska återfall i brott och vara ledstjärna för verkställighetsplaneringen.

Risk —————> **VEM** ska prioriteras till återfallsförebyggande insatser?

Behov —————> **VAD** bör den förebyggande insatsen innehålla?

Mottaglighet —————> **HUR** ska insatserna genomföras?

Denna folder är en del av ett material med syfte att sprida och öka kunskaperna om principer för återfallsförebyggande insatser. En fördjupad beskrivning av RBM-principerna kan beställas från Kriminalvården (beställningsnummer 7024).

Ytterligare exemplar av denna folder kan beställas från Kriminalvården eller laddas ned direkt från Publikationer på www.kriminalvarden.se